

แนวทางส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยพุทธ และชาวไทยมุสลิม กรณีศึกษา : เทศบาลเมืองรูสะมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี*

Approaches for Promoting Peaceful Coexistence in a Multicultural Society between Thai Buddhists and Thai Muslims: A Case Study of Rusamilae Municipality, Mueang District, Pattani Province

¹ฮาซันอักริม ดงนะเต็ง, ศิริประภา พรูเพชรแก้ว, นูรอัลฮายา ตาแมะ,
อาณิรา กลามอ, สุนิตา มะแซ และ นัจมียี หมัดหมาน

¹Hasan Akrim Dongnadeng, Siriprapa Pruphetkaew, Nuralhaya Tamaeh,
Aneera Klamore, Sunita Masae and Najmee Madmarn

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

Faculty of Political Science, Prince of Songkla University, Pattani Campus, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: arsun.do@psu.ac.th

บทคัดย่อ

สังคมพหุวัฒนธรรมประกอบด้วยผู้คนหลากหลายเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม การส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเข้าใจและความสมานฉันท์ในสังคม งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยพุทธกับชาวไทยมุสลิม ในพื้นที่เทศบาลเมืองรูสะมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก 3 กลุ่ม รวม 13 คน ประกอบด้วย ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำท้องที่ ประชาชนชาวไทยมุสลิม และประชาชนชาวไทยพุทธ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์แก่นสาระ

ผลการวิจัย พบว่า 9 แนวทางสำคัญ ครอบคลุม 3 องค์ประกอบหลัก ประกอบด้วย 1) การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ 3 แนวทาง ได้แก่ การสื่อสารอย่างเข้าใจ การสื่อสารโดยให้เกียรติซึ่งกันและกัน และการสื่อสารโดยหลีกเลี่ยงประเด็นที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้ง 2) การเคารพและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม 4 แนวทาง ได้แก่ การส่งเสริมการพูดคุยเปิดใจเรียนรู้และปรับตัวกับคนต่างศาสนา การเคารพและยอมรับในความแตกต่าง การจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม และการช่วยเหลือและร่วมแก้ปัญหา และ 3) ความเท่าเทียมและการเข้าถึงทรัพยากร 2 แนวทาง ได้แก่ การส่งเสริมความเท่าเทียมและความยุติธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติ และการเปิดโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกัน งานวิจัยนี้เสนอแนะให้จัดเวทีในการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ทางวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม โดยเป็นพื้นที่ปลอดภัย ที่ทุกฝ่ายสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ เพื่อสร้างพื้นที่กลางในการสื่อสารและเรียนรู้ร่วมกัน ควรส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การจ้างงานควรกำหนดคุณสมบัติที่เป็นกลาง มีความสมเหตุสมผลและทุกคนยอมรับได้ ซึ่งสามารถนำไปสู่แนวทางการไม่เลือกปฏิบัติ

*Received September 29, 2025; Revised November 3, 2025; Accepted November 11, 2025

คำสำคัญ: แนวทางส่งเสริม; การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ; สังคมพหุวัฒนธรรม

Abstract

A multicultural society comprises individuals from diverse ethnic, religious, and cultural backgrounds. Promoting peaceful coexistence among these groups is an essential factor in fostering mutual understanding, respect, and social harmony. This study aimed to examine approaches for promoting peaceful coexistence between Thai Buddhists and Thai Muslims in the Rusamilae Municipality, Mueang District, Pattani Province. The research employed a qualitative case study approach, with data collected through in-depth interviews involving 13 key-informants across three main groups: local administrative and community leaders, Thai Muslim residents, and Thai Buddhist residents. The data were analyzed using thematic analysis to identify key elements and strategies that contribute to peaceful coexistence in a multicultural context.

The findings revealed nine significant approaches, which can be categorized into three main components. The first component, constructive communication, includes three approaches: communicating with mutual understanding, engaging in respectful dialogue, and avoiding topics that may provoke tension or conflict. The second component, respect and acceptance of cultural diversity, encompasses four approaches: encouraging open dialogue and mutual learning between people of different religions, recognizing and embracing differences, organizing interfaith and community-building activities to strengthen relationships, and fostering cooperation and mutual assistance in addressing shared challenges. The third component, equality and access to resources, consists of two approaches: promoting fairness and justice without discrimination, and ensuring equal opportunities for all community members to access resources and public services. The study suggests that creating safe and inclusive platforms for dialogue between Thai Buddhists and Thai Muslims is vital for enhancing understanding and collaboration. Such spaces would allow individuals to share perspectives and cultural knowledge freely, serving as neutral grounds for mutual learning and communication. Furthermore, community-based initiatives that encourage people from different religious backgrounds to participate together in social, cultural, and development activities should be promoted to strengthen intergroup relationships and build trust. Employment and local recruitment practices should also adopt neutral and transparent criteria that are reasonable and widely accepted by all groups, helping to prevent discrimination and foster a sense of equality.

Keywords: Approaches for Promoting; Peaceful Coexistence; Multicultural Society

บทนำ

สังคมพหุวัฒนธรรม เป็นสังคมที่ประกอบด้วยกลุ่มคนที่มีความหลากหลาย มีความแตกต่างกันทางสังคมและวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นด้านศาสนา ภาษา การแต่งกาย ความเป็นอยู่ เพราะแต่ละกลุ่มชนมีความเชื่อ ความศรัทธา ในศาสนาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน การที่จะทำให้แต่ละคนสามารถอยู่ร่วมกันในชุมชนหรือสังคมเดียวกัน ด้วยการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือกัน ไม่มีการเบียดเบียนกัน หรือไม่ละเมิดสิทธิของกันและกัน แต่ละกลุ่มชนสามารถประกอบพิธีกรรมทางศาสนาได้ตามความเชื่อและศรัทธาของตนเองอย่างมีเสรีภาพ โดยไม่มีการกีดกัน ก้าวก้าว ล่วงละเมิดหรือก่อวุ่นซึ่งกันและกัน ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมได้ อย่างสันติและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยไม่มีปัญหาขัดแย้งหรือความรุนแรงระหว่างกัน (Phramaha Mongkholkhan Thitadhammo and Lertpairaud, 2020)

สภาพสังคมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ที่แตกต่างไปจากพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศไทย โดยเฉพาะความหลากหลายในสังคม ชีวิตความเป็นอยู่ แม้สังคมจะมีความหลากหลาย แต่ภาพลักษณ์การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขแสดงให้เห็นมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แม้จะมีความขัดแย้งความไม่เข้าใจกัน แต่สามารถพูดคุยตกลงกันตามวิถีชาวบ้านทำให้อยู่ร่วมกันมาได้ ทั้งนี้ก็ต้องทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน เพื่อเป็นเกราะป้องกันความขัดแย้ง (Tongsri, 2022)

เทศบาลเมืองรูสะมิแลเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะทางสังคมวัฒนธรรมที่น่าสนใจ โดยมีประชากรรวม 17,738 คน ซึ่งประมาณร้อยละ 90 นับถือศาสนาอิสลาม (Rusamilae Municipality, 2025) เป็นพื้นที่ที่มีประชากรชาวไทยมุสลิมเป็นส่วนใหญ่ แต่ยังคงมีความหลากหลายทางศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม ซึ่งสะท้อนลักษณะของสังคมพหุวัฒนธรรมในพื้นที่ จากการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่ (Yamae, Personal Communication, 2024) พบว่า แม้จะมีความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่เป็นธรรมชาติของสังคมพหุวัฒนธรรม แต่ชุมชนในพื้นที่เทศบาลเมืองรูสะมิแล สามารถสร้างความสามัคคีและอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขระหว่างกลุ่มชาวไทยมุสลิมและชาวไทยพุทธ ผ่านกลไกการสื่อสารด้วยภาษาไทยเป็นหลัก การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน การเคารพเข้าใจในความแตกต่าง รวมถึงมีระบบการแก้ไขความขัดแย้งผ่านบทบาทของผู้นำชุมชนและผู้นำศาสนาอย่างสันติ สภาพการณ์ดังกล่าวมีความสำคัญต่อการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากในบริบทสังคมที่กลุ่มศาสนาหนึ่งมีสัดส่วนที่สูงกว่าถึง ร้อยละ 90 มักจะเกิดความท้าทายในการรักษาสมดุลและความเป็นธรรมต่อกลุ่มคนส่วนน้อย อย่างไรก็ตามพื้นที่เทศบาลเมืองรูสะมิแลแสดงให้เห็นสภาพของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติระหว่างศาสนาที่มีสัดส่วนแตกต่างกันอย่างมากในบริบทสังคมไทย ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจเพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

นอกจากนี้จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Phra Methivorayan (Saipetch Vajiracvedi), and Phramaha Sooksun Sukhawattano, 2021; Deeod, 2020; Chatsuwana, 2024) พบว่าแม้มีการศึกษาเกี่ยวกับสังคมพหุวัฒนธรรมแต่ยังมีขาดงานวิจัยที่ศึกษาถึงวิธีการหรือแนวทางที่เป็นรูปธรรมในการอยู่ร่วมกันของชาวไทยพุทธและมุสลิม ในระดับชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะในพื้นที่เทศบาลเมืองรูสะมิแล จากประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมในพื้นที่เทศบาลเมืองรูสะมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ผลการวิจัยจะช่วยให้ได้องค์ความรู้และแนวทางที่เป็นรูปธรรม ซึ่งจะเป็ประโยชน์ทั้งต่อพื้นที่เทศบาลเมืองรูสะมิแลและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสังคมพหุวัฒนธรรมในบริบทอื่น ๆ ของสังคมไทย

การศึกษาเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรม มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจถึงองค์ประกอบสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรม เนื่องจากสังคมพหุวัฒนธรรมมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ศาสนา และวิถีชีวิตของคนกลุ่มต่าง ๆ ดังที่ Phramaha

Mongkholkhan Thitadhammo and Lertpairaud (2020) กล่าวว่า สังคมพหุวัฒนธรรม เป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมของคนกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งต้องมีการเคารพและยอมรับในความแตกต่างกันจึงสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประมวลสังเคราะห์องค์ประกอบสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรม เพื่อใช้เป็นกรอบเบื้องต้นในการวิจัยนี้ ดังแสดงในตาราง 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรม

องค์ประกอบสำคัญ	รายละเอียด	แหล่งที่มา
การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์	- การสื่อสารที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน - การสื่อสารเพื่อลดความขัดแย้ง	(Chotiban, 2015; Chaiyapan, 2012; Phra Methivorayan (Saipetch Vajiracvedi), and Phramaha Sooksun Sukhawattthano, 2021; Surasit, 2012; Tepsing et al., 2021; Pitsuwan et al., 2023)
การเคารพและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม	- การเคารพและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม - การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีร่วมกันได้ - การมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างเต็มที่	(Narkurairattana and Sa-U, 2022; Chelong, 2022; Phra Methivorayan (Saipetch Vajiracvedi), and Phramaha Sooksun Sukhawattthano, 2021; Phramaha Mongkholkhan Thitadhammo et al., 2019; Narajettho and Thonginchan, 2019; Phraathikan Khati Katapunyo, 2024)
ความเท่าเทียมและการเข้าถึงทรัพยากร	- การไม่เลือกปฏิบัติ - การมีโอกาเข้าถึงทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกัน	(Hankuttum and Kenaphoom, 2023; Raksakaeo, 2021; Deeod, 2020; Chatsuwana, 2024; Junead, 2019; Suwanmolee, 2017)

ที่มา: ผู้เขียนสังเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยพุทธกับชาวไทยมุสลิม ในพื้นที่เทศบาลเมืองรูสะมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย ประกอบด้วย รูปแบบการวิจัย การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา เนื่องจากผู้วิจัยต้องการศึกษาในข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมในพื้นที่เทศบาลเมืองรูสะมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ดังที่ Dongnadeng et al. (2021) และ Changmai

(2012) ระบุว่า การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นวิธีการวิจัยที่ช่วยให้ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลและค้นหาคำตอบในงานวิจัยได้อย่างลึกซึ้งเจาะจง และเข้าใจ

ขั้นตอนที่ 2 การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ที่มีความเกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ข้อมูลในการวิจัยโดยคัดเลือกด้วยวิธีการแบบเจาะจง Dongnadeng et al. (2021) กล่าวว่า การเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงจะทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ลึกและตรงจุดมุ่งหมายของผู้วิจัยได้มากขึ้น โดยผู้วิจัยจำแนกผู้ให้ข้อมูลของการวิจัยนี้ เป็น 3 กลุ่ม รวม 13 คน ประกอบด้วย

1) ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำท้องที่ ประกอบด้วยนายกเทศบาลมนตรี และกำนัน รวม 2 คน โดยเลือก นายกเทศมนตรี จำนวน 1 คน เนื่องจากเป็นผู้สั่งการในตำแหน่งสูงสุดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ กำนัน 1 คน เนื่องจากเป็นผู้นำท้องที่ในตำบลและมีบทบาทในการประสานงานกับหน่วยงานราชการและดูแลความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ โดยผู้ให้ข้อมูลกลุ่มนี้เป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจด้านนโยบายและการบริหารจัดการพื้นที่โดยตรง มีข้อมูลและประสบการณ์ที่จะตอบประเด็นคำถามวิจัยที่ผู้วิจัยสนใจได้อย่างชัดเจน

2) กลุ่มประชาชนชาวไทยพุทธ จำนวน 5 หมู่บ้าน ๆ ละ 1 คน รวม 5 คน (หมู่ 2 ไม่มีประชาชนที่นับถือศาสนาพุทธ) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกประชาชน คือต้องเป็นผู้ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป เนื่องจากเป็นผู้ที่มีวิจารณญาณในการสัมภาษณ์ได้ด้วยตนเองไม่อยู่ในการควบคุมของผู้อื่น และเป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่เทศบาลเมือง รุสะมิแล อย่างน้อย 3 ปี และต้องเป็นผู้ที่ยินยอมให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย โดยเหตุผลที่เลือกประชาชนเนื่องจากประชาชนเป็นผู้รับรู้ในเรื่องความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ได้โดยตรง

3) กลุ่มประชาชนชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ จำนวน 6 หมู่บ้าน ๆ ละ 1 คน รวม 6 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกประชาชน คือต้องเป็นผู้ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป เนื่องจากเป็นผู้ที่มีวิจารณญาณในการสัมภาษณ์ได้ด้วยตนเองไม่อยู่ในการควบคุมของผู้อื่น และเป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่เทศบาลเมืองรุสะมิแล อย่างน้อย 3 ปี และต้องเป็นผู้ที่ยินยอมให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย โดยเหตุผลที่เลือกประชาชนเนื่องจากประชาชนเป็นผู้รับรู้ในเรื่องความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ได้โดยตรง

ผู้วิจัยกำหนดรหัสของผู้ให้ข้อมูลแต่ละกลุ่มด้วยตัวอักษรภาษาอังกฤษ เพื่อใช้ในการนำเสนอผลการวิจัยรายละเอียดรหัสผู้ให้ข้อมูลดังนี้ L1 และ L2 แทนผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้นำท้องที่ PB1, PB3, PB4, PB5 และ PB6 แทนกลุ่มประชาชนชาวไทยพุทธ PM1, PM2, PM3, PM4, PM5 และ PM6 แทนกลุ่มประชาชนชาวไทยมุสลิม

ขั้นตอนที่ 3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 2 คน และนำเครื่องมือวิจัยที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Pilot Study) กับกลุ่มเป้าหมายที่ใกล้เคียงกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 2 คน เพื่อปรับปรุงความชัดเจนของภาษาและความเหมาะสมของลำดับคำถาม ผลการทดลองใช้แบบสัมภาษณ์นำไปสู่การปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้เหมาะสม โดยแบบสัมภาษณ์มีส่วนประกอบ 3 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปในประเด็นเกี่ยวกับ เพศ อายุ ศาสนา วุฒิการศึกษา 2) แนวทางส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม ครอบคลุมประเด็น การสื่อสารและการทำความเข้าใจ การเคารพและยอมรับความหลากหลาย ความเท่าเทียมและการเข้าถึงทรัพยากร และ 3) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ขั้นตอนที่ 4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการนัดหมายล่วงหน้าตามความสะดวกของผู้ให้ข้อมูลหลัก ในวันเวลาและสถานที่ ที่ผู้สัมภาษณ์ได้นัดหมายไว้ ในขั้นตอนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ชี้แจง

รายละเอียดการวิจัยประกอบด้วย ทีมวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักของการวิจัย ประโยชน์ และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ก่อนการให้ผู้ให้ข้อมูลหลักพิจารณาลงนามใบพิทักษ์สิทธิ์ และผู้วิจัยได้ขออนุญาต บันทึกเสียงในระหว่างที่สัมภาษณ์ เพื่อใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูลเท่านั้น ระยะเวลาสัมภาษณ์ประมาณ 30-40 นาทีต่อคน เก็บรวบรวมข้อมูลในเดือน กุมภาพันธ์ 2568 ผู้วิจัยใช้ภาษาไทยกลางในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ณ สถานที่ที่ผู้ให้ข้อมูลหลักเลือกและมีความเป็นส่วนตัวเพื่อสร้างความมั่นใจในการให้ข้อมูล ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้หลักการจุดอิ่มตัวของข้อมูล (Data Saturation) ในการพิจารณาหยุดเก็บข้อมูล ซึ่งเป็นที่ยอมรับในกลุ่มนักวิชาการว่าเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยจะหยุดเก็บข้อมูลเมื่อข้อมูลใหม่ที่ได้จากการสัมภาษณ์ไม่สามารถเพิ่มความเข้าใจหรือมุมมองใหม่ให้กับประเด็นที่ศึกษาได้อีกต่อไป (Brennan, 2016; Fusch and Ness, 2015; Guest et al., 2006)

ตำแหน่งของผู้วิจัย

เนื่องจากผู้วิจัยเป็นอาจารย์สาขานโยบายสาธารณะ คณะรัฐศาสตร์ และเป็นคนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยตระหนักถึงอคติที่อาจเกิดจากความคุ้นเคยกับบริบทพื้นที่และมุมมองทางวิชาการ จึงใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า การบันทึกสะท้อนความคิด และการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญภายนอก เพื่อลดอคติ และเพิ่มความน่าเชื่อถือของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล

จากผลการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์แก่นสาระจัดหมวดหมู่คำตอบและสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังที่ Panjarattanakorn et al., (2022) และ Chaimai (2012) กล่าวว่า การวิเคราะห์แก่นสาระเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ มีการสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งจะให้ได้ข้อมูลที่เจาะจงและมาจากแหล่งต้นตอของข้อมูลนั้นโดยตรง โดยประยุกต์และผสมผสานวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพของ Dongnadeng et al. (2021) นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยนี้ ตามกระบวนการดังนี้

1) ขั้นการเตรียมการและจัดการข้อมูล หลังจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนผู้วิจัยนำเอกสารที่จดบันทึกสัมภาษณ์ มาตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลหากมีข้อมูลที่ขาดตกไปจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะดำเนินการเติมเต็มให้ครบถ้วนตามเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยดำเนินการทันทีภายหลังจากการสัมภาษณ์ไม่เกิน 40 นาที เพื่อป้องกันการตกหล่นของข้อมูล ทั้งนี้ยังเป็นช่วงเวลาที่ผู้วิจัยสามารถจดจำคำตอบของผู้ให้ข้อมูลได้อยู่ หลังจากนั้นจึงดำเนินการถอดเทปการสัมภาษณ์จากการบันทึกเสียง จัดทำเป็นรายละเอียดคำให้การสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล และรวบรวมไว้ในเอกสารตามประเด็นคำถามในแบบสัมภาษณ์

2) ขั้นการอ่านข้อมูล โดยนำข้อมูลเอกสารที่จดบันทึกการสัมภาษณ์ และรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ มาอ่านโดยละเอียด เพื่อให้เห็นภาพรวมของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ รวมทั้งสามารถรับรู้ถึงความคิดและคำตอบที่ได้จากผู้ให้ข้อมูล โดยในระหว่างการอ่านข้อมูลผู้วิจัยได้อ่านความคิดหรือใจความสำคัญของข้อมูลดังกล่าว เพื่อนำไปใช้ในขั้นตอนการจัดหมวดหมู่คำตอบ

3) ขั้นการจัดหมวดหมู่คำตอบ ในแต่ละข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์โดยดำเนินการกับเอกสารรายละเอียดคำให้สัมภาษณ์ด้วยการเน้นข้อความสีเดียวกันในประเด็นที่เป็นหมวดหมู่คำตอบเดียวกันเพื่อค้นหาแก่นสาระจากคำตอบของผู้ให้ข้อมูลได้ง่ายขึ้น มีการตีความ และสรุปผลการวิจัยออกมา ทั้งนี้ผู้วิจัยสร้างความเชื่อมั่นของการวิเคราะห์ข้อมูล โดยออกแบบการวิจัยด้วยการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำท้องที่ ประชาชนชาวไทยมุสลิมและชาวไทยพุทธในพื้นที่เทศบาลเมืองรูสะมิแล ผลการวิเคราะห์ถูกตรวจสอบความน่าเชื่อถือด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อให้มีความเข้มแข็งเชิงระเบียบวิธี

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อายุระหว่าง 27-62 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาไปจนถึงการศึกษาระดับปริญญาโท

แนวทางส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมในพื้นที่เทศบาลเมืองสุระมิแล

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำท้องที่ 2) ประชาชนชาวไทยพุทธ และ 3) ประชาชนชาวไทยมุสลิม โดยเสนอ 9 แนวทางสำคัญในการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม ในพื้นที่เทศบาลเมืองสุระมิแล รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 แนวทางส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม ในพื้นที่เทศบาลเมืองสุระมิแล

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	แนวทางส่งเสริม
ด้านการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์	- การสื่อสารอย่างเข้าใจและให้เกียรติ	1. สื่อสารอย่างเข้าใจ โดยใช้ภาษาที่เข้าใจร่วมกัน
	- การสื่อสารเพื่อลดความขัดแย้ง	2. การสื่อสารโดยให้เกียรติซึ่งกันและกัน 3. การสื่อสารโดยหลีกเลี่ยงประเด็นที่อาจทำให้เกิดความขัดแย้ง
ด้านการเคารพและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม	- การเคารพและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม	4. การพูดคุย การเปิดใจ เรียนรู้และปรับตัวกับคนต่างศาสนา
	- การสร้างความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมทางสังคม	5. การเคารพและยอมรับในความแตกต่าง 6. การจัดกิจกรรมความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม
	- การมีโอกาสดูแลถึงทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกัน	7. การช่วยเหลือและร่วมแก้ปัญหา
ด้านความเท่าเทียมและการเข้าถึงทรัพยากร	- การมีโอกาสดูแลถึงทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกัน	8. การส่งเสริมความเท่าเทียมกันและความยุติธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติ
		9. เปิดโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกัน

ที่มา: ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (n=13)

จากตารางที่ 2 แนวทางส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมในพื้นที่เทศบาลเมืองสุระมิแล สามารถนำเสนอรายละเอียดผลการวิจัย ครบถ้วน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ ด้านการเคารพและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม และด้านความเท่าเทียมและการเข้าถึงทรัพยากร รายละเอียดดังนี้

ด้านการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์

ผลการวิจัยพบว่ามี 3 แนวทางสำคัญในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมในพื้นที่เทศบาลเมืองสุระมิแล ในด้านการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่

1) การสื่อสารอย่างเข้าใจ ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารอย่างเข้าใจ เป็นแนวทางสำคัญในการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ โดยควรเป็นการสื่อสารที่เข้าใจง่าย โดยใช้ภาษาที่เข้าใจร่วมกัน เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลัก PB1 สะท้อนให้เห็นว่า “การใช้ภาษาที่เข้าใจร่วมกัน โดยเฉพาะภาษาไทยกลาง ที่ทุกคนสามารถเข้าใจได้ จะช่วยให้พูดคุยกันเข้าใจง่าย ยังลดปัญหาในการสื่อสาร ช่วยเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ”

2) การสื่อสารโดยให้เกียรติซึ่งกันและกัน ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารโดยให้เกียรติซึ่งกันและกัน ให้ความสำคัญกับการไม่ก้าวล่วงความเชื่อหรือวัฒนธรรมของกันและกัน เป็นแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก PB3 ที่เน้นย้ำว่า “การให้เกียรติซึ่งกันและกันเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างสังคมที่อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข” นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลัก L1 กล่าวว่า “การไม่พูดพาดพิงหรือเปรียบเทียบศาสนาในเชิงลบจะช่วยให้เราสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข” สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลัก PB5 ที่กล่าวว่าสั้น ๆ ว่า “เราควรสื่อสารกันโดยไม่มีอคติหรือเหยียดศาสนา” เช่นเดียวกันกับผู้ให้ข้อมูลหลัก PM3 ที่กล่าวว่า “ไม่ควรดูหมิ่นความเชื่อของกันและกัน เพื่อลดความขัดแย้งที่อาจตามมาและส่งเสริมให้ชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรม”

3) การสื่อสารโดยหลีกเลี่ยงประเด็นที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้ง ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่าการสื่อสารโดยหลีกเลี่ยงประเด็นที่อ่อนไหว ที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้ง เป็นอีกหนึ่งแนวทางที่ช่วยให้สามารถอยู่ร่วมกันได้ ช่วยรักษาความสงบสุขของคนในพื้นที่ ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก PM6 ระบุว่า “การไม่พูดถึงประเด็นความขัดแย้ง จะช่วยลดโอกาสเกิดความขัดแย้ง” สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลัก PM2 ที่เห็นว่า “การตระหนักถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการถกเถียงเรื่องความเชื่อ มีส่วนสำคัญในการทำให้อยู่ร่วมกันได้ จึงเลือกที่จะไม่พูดถึงประเด็นที่อ่อนไหว เช่นความเชื่อที่แตกต่างกันของและศาสนา”

ด้านการเคารพและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ผลการวิจัยพบว่า มี 4 แนวทางสำคัญในการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมในพื้นที่เทศบาลเมืองรูสะมิแล ในด้านการเคารพและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ได้แก่

1) การส่งเสริมการพูดคุย การเปิดใจ เรียนรู้และปรับตัวกับคนต่างศาสนา ผลการวิจัยพบว่า หนึ่งในแนวทางหลักของการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ คือการส่งเสริมให้ประชาชนสามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เปิดใจที่จะเรียนรู้ รับฟัง และปรับตัวกับคนต่างศาสนา ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้ให้ข้อมูลหลัก PB5 ที่ระบุว่า “การส่งเสริมให้ประชาชนสามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างเข้าใจ จะสร้างบรรยากาศที่ดีในการอยู่ร่วมกัน” สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลัก PB4 ที่กล่าวว่า “การเปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย เรียนรู้ทำความเข้าใจถึงมุมมองและพิธีกรรมของแต่ละศาสนา ช่วยให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขได้ในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้” นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลหลัก PM1 กล่าวว่า “การปรับตัวกับคนต่างศาสนา โดยไม่กระทบกับความเชื่อและวิถีปฏิบัติของตนเอง จะช่วยให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างเป็นหนึ่งเดียวกันได้”

2) การเคารพและยอมรับในความแตกต่าง ผลการวิจัยพบว่า การเคารพและการยอมรับในความแตกต่าง เป็นแนวทางสำคัญในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรม ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก L2 ที่กล่าวว่า “การยอมรับความแตกต่างทางศาสนาระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม เช่น ศาสนาความเชื่อ การแต่งกาย ภาษา พิธีกรรม เทศกาล เป็นวิธีการสำคัญในการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม”

3) การจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า การจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ช่วยส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติได้ ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก L1 ที่กล่าวว่า “ควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม เพราะจะช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดี ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติได้ในท่ามกลางความแตกต่าง”

4) การช่วยเหลือและร่วมแก้ปัญหา ผลการวิจัยพบว่า การช่วยเหลือเกื้อกูลกันและร่วมกันแก้ปัญหาเป็นแนวทางที่สามารถส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติได้ในสังคมพหุวัฒนธรรม ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก PM1 กล่าวว่า “การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ควรมีการเกื้อกูลกันและพึ่งพาอาศัยกัน รับฟังปัญหาและช่วยแก้ไขปัญหากัน หากมีความเดือดร้อนก็สามารถที่จะปรึกษากันได้ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อะไรที่สามารถช่วยได้ก็ช่วยกัน” สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลัก PM3, และ PM6 ที่กล่าวในทำนองเดียวกันว่า การมีความเป็นมิตร อยู่ร่วมกันอย่างพี่น้อง รวมถึงการมีความร่วมมือช่วยเหลือกัน จะช่วยให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันตินอกจากนี้ PM4 กล่าวว่า “แม้จะมีความแตกต่างทางความเชื่อ แต่ประชาชนในพื้นที่ยังคงช่วยเหลือกันในยามจำเป็น เช่น การร่วมแรงร่วมใจในกิจกรรมของคนในพื้นที่ การช่วยเหลือในงานบุญ หรือการดูแลกันในยามเจ็บป่วย” เพิ่มเติมจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลัก PB4 กล่าวว่า “การช่วยเหลือกันไม่ได้จำกัดเพียงแค่การสนับสนุนทางกายภาพเท่านั้น แต่รวมถึงการรับฟังปัญหาและช่วยกันแก้ไขเมื่อเกิดความเดือดร้อน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างประชาชนในพื้นที่ อีกทั้งยังช่วยลดช่องว่างระหว่างกลุ่มศาสนาและส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ”

ด้านความเท่าเทียมและการเข้าถึงทรัพยากร

ผลการวิจัยพบว่ามี 2 แนวทางสำคัญในการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมในพื้นที่เทศบาลเมืองสุโขทัย ในด้านความเท่าเทียมและการเข้าถึงทรัพยากร ได้แก่

1) การส่งเสริมความเท่าเทียมกันและความยุติธรรม โดยไม่เลือกปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นว่าแนวทางที่จะช่วยให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติได้นั้น ทุกศาสนาและทุกกลุ่มชาติพันธุ์ควรได้รับสิทธิอย่างเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นเพศ ศาสนา หรือเชื้อชาติ ดังที่ผู้ให้ข้อมูล PB1, PB2 และ PB5 กล่าวสอดคล้องกันว่า ทุกศาสนาควรมีสถานะที่เท่าเทียมกัน ควรรักษากฎของตนเอง โดยอยู่ภายใต้หลักความยุติธรรมที่ไม่เลือกปฏิบัติ เช่นเดียวกันกับผู้ให้ข้อมูลหลัก L1 และ PM3 ที่ระบุว่า “ควรมีการส่งเสริมความเสมอภาคและความยุติธรรมในทุกด้าน” นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลหลัก PM5 ยังกล่าวในทำนองเดียวกันว่า “การพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ควรอยู่บนพื้นฐานของคุณสมบัติและความสามารถมากกว่าการใช้ศาสนาหรือเชื้อชาติเป็นเกณฑ์”

2) เปิดโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกัน ผลการวิจัยพบว่า แนวทางหนึ่งในการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรม คือ การเปิดโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกัน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลัก L1 กล่าวว่า “ควรเปิดโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากร เช่น การศึกษา การจ้างงาน และบริการจากภาครัฐ โดยไม่ควรมีการกีดกัน” นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลัก PM3 กล่าวว่า “ในการจ้างงานควรให้ความสำคัญกับคุณสมบัติและความสามารถเป็นหลัก ต้องเป็นสิ่งที่ทุกคนยอมรับได้ ต้องให้ทุกฝ่ายรับรู้และต้องมีเหตุผลที่เป็นกลาง”

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยนี้ได้องค์ความรู้สำคัญ คือ แนวทางส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม ประกอบด้วย 1) การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ 2) การเคารพและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม และ 3) ความเท่าเทียมและการเข้าถึงทรัพยากร นำเสนอได้ดังภาพ 1

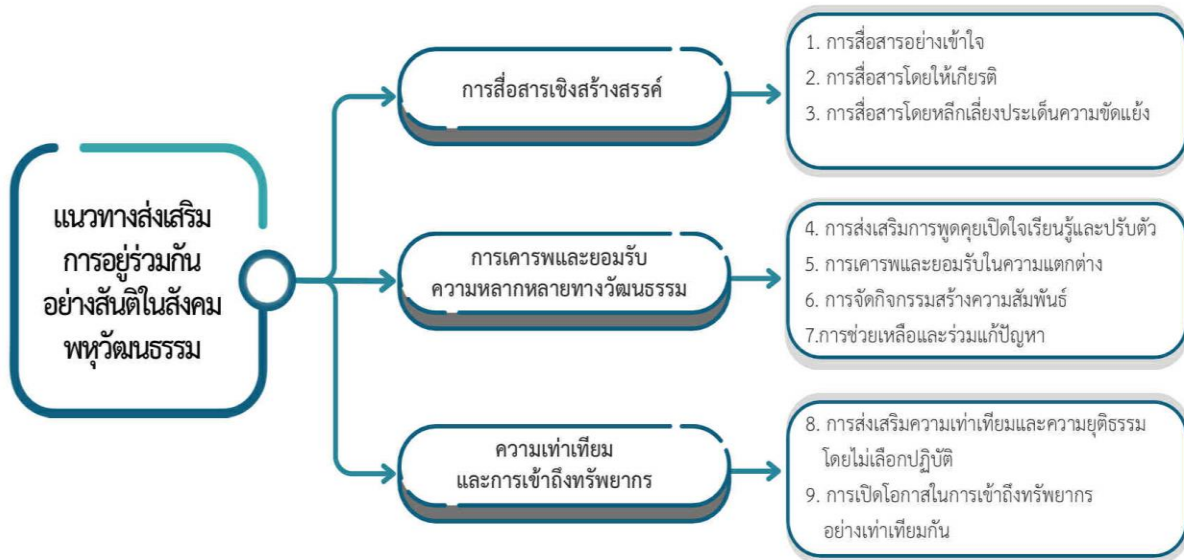

Figure 1: The New Body of Knowledge

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำผลการวิจัยไปเปรียบเทียบกับ วิเคราะห์และอภิปรายกับกรอบแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องครอบคลุม 3 องค์ประกอบสำคัญที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม รายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์

ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารอย่างเข้าใจ เป็นแนวทางสำคัญในการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ โดยควรเป็นการสื่อสารที่เข้าใจง่าย โดยใช้ภาษาที่เข้าใจร่วมกัน เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chotiban (2015) ที่เห็นว่า การใช้ภาษาที่เหมาะสม จะช่วยลดความเข้าใจผิดระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ อย่างไรก็ตามจำเป็นต้องมีพื้นที่กลางสำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อเป็นกลไกสำคัญในการสื่อสารในสังคมพหุวัฒนธรรม (Chotiban, 2015; Surasit, 2012) นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารโดยหลีกเลี่ยงประเด็นที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้ง ถือเป็นแนวทางส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pitsuwan et al. (2013) สนับสนุนว่าการหลีกเลี่ยงประเด็นที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยให้ชุมชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปรองดอง

ด้านการเคารพและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ในด้านการเคารพและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักเสนอแนวทางการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในด้านนี้ว่าควรส่งเสริมการพูดคุย การเปิดใจ เรียนรู้และปรับตัวกับคนต่างศาสนา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Phramaha Mongkholkhan Thitadhammo et al. (2019) ที่กล่าวว่าควรมีการพูดคุย ไม่สร้างความแตกแยก และให้ทุกคนเรียนรู้และหันมาเข้าใจในความแตกต่าง นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า การจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม เป็น

หนึ่งในแนวทางในการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phraathikan Khati Katapunyo (2024) ที่กล่าวถึงการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนสังคมพหุวัฒนธรรม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ ร่วมคิด และร่วมปฏิบัติ

ด้านความเท่าเทียมและการเข้าถึงทรัพยากร

ในด้านความเท่าเทียมและการเข้าถึงทรัพยากร พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักได้เสนอแนวทางร่วมกันว่า ควรส่งเสริมการสร้าง ความเท่าเทียมและความยุติธรรมโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติกัน โดยทุกศาสนาและทุกกลุ่มชาติพันธุ์ควรได้รับสิทธิอย่างเท่าเทียมเสมอภาคกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hankuttum and Kenaphoom (2023) ที่กล่าวว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิและความเท่าเทียมกันตามหลักสิทธิมนุษยชน มีศักดิ์ศรี มีเสรีภาพที่เสมอภาคกัน ทั้งนี้ ก็พบว่าในงานวิจัยของ Raksakaeo (2021) มีการกล่าวเพิ่มเติมว่ามนุษย์ไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติ ศาสนา ถิ่นกำเนิดใด ย่อมได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายที่เท่าเทียม และมีความเท่าเทียมกันทางโอกาส คือ การแบ่งปันโอกาสในการได้รับปัจจัยต่าง ๆ ทุกคนย่อมเท่าเทียมกัน ทั้งนี้ควรให้ความสำคัญกับการกำหนดคุณสมบัติ ความสามารถ เช่น ในเรื่องการจ้างงาน ต้องมีเหตุผลที่ทุกคนยอมรับได้

สรุป

ผลการศึกษาแนวทางส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมในพื้นที่เทศบาลเมืองสุระมิละ อำเภอมะนัง จังหวัดปัตตานี รวม 9 แนวทางสำคัญ ครอบคลุม 3 องค์ประกอบหลักที่เชื่อมโยงกัน ดังนี้ 1) การสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ 3 แนวทาง ได้แก่ การสื่อสารอย่างเข้าใจ การสื่อสารโดยให้เกียรติซึ่งกันและกัน การสื่อสารโดยหลีกเลี่ยงประเด็นที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้ง 2) การเคารพและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม 4 แนวทาง ได้แก่ การส่งเสริมการพูดคุยเปิดใจเรียนรู้และปรับตัวกับคนต่างศาสนา การเคารพและยอมรับในความแตกต่าง การจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม การช่วยเหลือและร่วมแก้ปัญหา และ 3) ความเท่าเทียมและการเข้าถึงทรัพยากร 2 แนวทาง ได้แก่ การส่งเสริมความเท่าเทียมและความยุติธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติ และเปิดโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัยดังนี้

1.1 จากผลการวิจัยด้านการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ ผู้ให้ข้อมูลหลักเสนอแนวทางส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติโดยการสื่อสารโดยใช้ภาษาที่มีการเข้าใจร่วมกันและมีการเคารพกัน อย่างไรก็ตามควรมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม เพื่อสร้างพื้นที่กลางในการสื่อสารและเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งจะช่วยลดอคติและเสริมสร้างความเข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรม โดยให้คนทุกกลุ่มไม่ว่าจะเป็นผู้นำศาสนา นักวิชาการ เยาวชนหรือประชาชนทั่วไป ได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนมุมมองทางวัฒนธรรมร่วมกัน โดยหลีกเลี่ยงประเด็นการพูดคุยที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้ง

1.2 จากผลการวิจัยด้านการเคารพและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม พบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักเสนอแนวทางในการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคมพหุวัฒนธรรมโดยการจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น โครงการจิตอาสา การพัฒนา

ชุมชน หรือการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันและลดอคติซึ่งนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน

1.3 จากผลการวิจัยด้านความเท่าเทียมและการเข้าถึงทรัพยากร พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักเสนอให้ส่งเสริมความเท่าเทียมกันและความยุติธรรม โดยไม่เลือกปฏิบัติ และเปิดโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งนี้ในประเด็นของการจ้างงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดเกณฑ์การจ้างงานที่เป็นกลาง ไม่เลือกปฏิบัติด้านเชื้อชาติ ศาสนา และภาษา คณะกรรมการชุมชนควรจัดตั้งกลไกรับเรื่องร้องเรียนที่คำนึงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม และผู้บริหารควรติดตามประเมินผลการเข้าถึงโอกาสการจ้างงานของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความยุติธรรมในชุมชนพหุวัฒนธรรม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นวิจัยที่ควรดำเนินการในการวิจัยครั้งต่อไป โดยควรขยายการศึกษาไปยังพื้นที่อื่น เช่น จังหวัดยะลาและนราธิวาส เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบการอยู่ร่วมกันในบริบทพหุวัฒนธรรม และควรศึกษาบทบาทของเยาวชนหรือองค์กรท้องถิ่นในการเป็นกลไกกลางส่งเสริมสันติวัฒนธรรมในชุมชน

References

- Brennan, C. (2016). *Sampling in Qualitative Research: How Many Interviews Is Enough?* Retrieved June 26, 2025, from https://medhealth.leeds.ac.uk/download/3301/sampling_in_qualitative_researchhow_many_interviews_is_enough
- Changmai, S. (2012). Qualitative Data Analysis. *Christian University Journal*, 18(1), 42-53.
- Chatsuwan, T. (2024). Building Fraternity in Multicultural Society: A Buddhist Perspective. *Journal of Buddhist Studies Chulalongkorn University*, 30(2-3), 72-95.
- Chelong, A. (2022). Cultural Knowledge Set with Citizenship in a Multicultural Society. *Journal of Social Research and Review*, 44(1), 129-163.
- Chotiban, P. (2015). Peaceful Communication for Coexistence in Diversity. *The Southern College Network Journal of Nursing and Public Health*, 2(1), 79-83.
- Deeod, P. (2020). Equality in Educational law for Persons with Disabilities: Thailand and United States. *Journal of Ratchasuda Institute for Research and Development of Persons with Disabilities*, 16(2), 81-96.
- Dongnadeng, H. A., Nimket, N., Thiangtham, N., Rongdach, W., & Rongdach, W. (2021). Coping Mechanisms for the COVID-19 Pandemic of Khuan Pring Subdistrict Administrative Organization, Mueang District, Trang Province. *Local Administration Journal*, 4(3), 291-308.
- Fusch, P., & Ness, L. R. (2015). Are We There Yet? Data Saturation in Qualitative Research. *The Qualitative Report*, 20(9), 1408-1416.
- Guest, G., Bunce, A., & Johnson, L. (2006). How Many Interviews Are Enough? An Experiment with Data Saturation and Variability. *Field Methods*, 18(1), 59-82.
- Hankuttum, C., & Kenaphoom, S. (2023). Perspectives on People with Disabilities and Creating Equality in Society. *Journal of Social Research and Review*, 46(1), 51-73.

- Junead, J. (2019). Creative Tourism Development from Cultural Identity and Diversity of Natural Resources Case of Sukon Island, Palian District, Trang Province. *Journal of Cultural Approach*, 20(38), 66-80.
- Narajettho, P. Y., & Thonginjan, J. (2020). Coexistence of Peoples in Multicultural Societies of Thailand. *Mahachula Academic Journal*, 7(1), 102-118.
- Narkurairattana, P., & Sa-U, S. (2022). Sustainable Peacebuilding in Southern Thailand's Plural Communities Based on Cultural Rights and Holistic Health for Peace: An Exploration for Feasibility. *Journal of MCU Peace Studies*, 10(3), 954-970.
- Panjarattanakorn, D. (2022). The Development of Practical Learning Management System Combined with Research-Based Learning for Thesis Work. *Journal of Education and Innovative Learning*, 2(2), 167-188.
- Phra Methivorayan (Saipetch Vajiracvedi), & Phramaha Sooksun Sukhawattthano. (2021). Coexistence of Peoples in Multicultural Societies of Thailand: A Case Study of Multicultural Society of Tharae Sub-District, Muang, Sakon Nakhon Province. *Journal of MCU Peace Studies*, 9(4), 1653-1665.
- Phraathikan Khati Katapunyo. (2024). Living Together in Multicultural Society in 3 Southern Border Provinces. *Journal of MCU Nakhondhat*, 11(9), 99-109.
- Phramaha Mongkholkhan Thitadhammo, & Lertpairaud, A. (2020). Living Together in Multicultural Society in Thailand: A Case Study of Multicultural Society of Mueang District, Chiang Mai Province. *Journal of MCU Ubon Review*, 5(3), 315-324.
- Phramaha Mongkholkhan Thitadhammo, Pangthrap, K., & Kamol, P. (2019). Living Together of Peoples in Multicultural Societies of Thailand: A Case Study of Multicultural Society of Muang District, Chiangmai Province. *Mahachula Academic Journal*, 6(2), 46-59.
- Pitsuwan, U. H., Tokaew, W., & Boonsiri, K. (2023). Political Communication to Reduce Conflict in Thai Society from Perspective of Female Politicians. *Journal of Academic for Public and Private Management*, 5(3), 84-97.
- Raksakao, P. (2021). Creating Equality in Society: Concepts Based on Good Governance. *Journal of MCU Social Science Review*, 10(1), 333-342.
- Rusamilae Municipality. (2025). *Background and Basic Information of Rusamilae Municipality*. Retrieved May 18, 2025, from <https://www.rusamilae.go.th/general1.php>
- Surasit, P. (2012). Communicative Model for Promoting of Reconciliation among Community Leaders in Nonthaburi Province. *Phranakhon Rajabhat Research Journal: Humanities and Social Sciences*, 7(1), 56-69.
- Suwanmolee, S. (2017). Inequality Pathway of Rawai Sea Gypsies in Phuket Province. *Asia Social Issues*, 10(1), 89-135.
- Tepsing, P., Laeheem, K., & Azizskun, H. (2021). Imams and the Enhancement of the Relationship between Muslims and Buddhists in the Three Southern Border Provinces of Thailand. *Journal of Liberal Arts, Maejo University*, 9(2), 207-223.

- Tongsri, P. (2022). Factors Influencing the Coexistence in a Multicultural Society of Thai Buddhists and Muslims Case Study: Laem Nok Community, Ban Na Subdistrict, Mueang District, Pattani Province. *Journal of Humanities and Social Sciences Prince of Songkla University*, 18(1), 48-83.